

Vse več samozaposlenih v kulturi

GIOSA
Sindikat kulture in narave Slovenije

Zelo veliko prekarnega dela pa imamo v Sloveniji na področju kulture. Pri ministrstvu za kulturo so že pred leti oblikovali Skupino za trajni dialog s samozaposlenimi v kulturi, ki jo je vodil **Denis Miklavčič** iz Glose – Sindikata kulture in narave Slovenije. Po njegovih besedah je na področju kulture registriranih okoli 2500 samozaposlenih. V zadnjih treh letih jih osemdeset sploh ni ustvarilo nobenih dohodkov. Leta 2012, ko je bila povprečna plača zaposlenega v javnem sektorju 21.444 evrov bruto letno, je bila povprečna plača samozaposlenih v kulturi 12.513 evrov bruto. Skoraj 90 odstotkov jih je imelo nižjo plačo od povprečne plače zaposlenih v javnem sektorju, 45,5 odstotka pa nižjo od 10.000 evrov bruto na letni ravni.

»V kulturi je torej prekarno delo velik problem. Proces, ki jih je sprožila že omenjena skupina, ustanovljena leta 2009, gredo v pravi smeri, čeprav v praksi tega še ni čutiti. Vendar pa se na sistemski ravni zadeve urejajo in izboljšujejo. V tem času se je odnos in razumevanje ministrstva za kulturo do te problematike izboljšalo. Tako je ministrica za kulturo Julija Bizjak Mlakar predlagala spremembe Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK), ki bi vzpostavile enako plačilo samozaposlenih v kulturi za enako delo v primerjavi z javnimi uslužbenci za projekte, financirane iz javnih sredstev,« pojasnjuje Miklavčič. »Spremembe zakona sicer še niso sprejete, so pa v proceduri.«

Po Miklavčičevih besedah je ključni problem samozaposlenih na področju kulture to, da ne spadajo pod zakon o delovnih razmerjih, temveč pod zakon o gospodarskih družbah. Država gleda nanje kot na podjetja, ne kot na delavce oziroma ustvarjalce kot posameznike. »To pomeni, da nimajo na trgu nobenih pravic in zaščite. Za ekonomsko varnost redno zaposlenih skrbi delodajalec, ki jim zagotavlja tudi ustrezne pogoje dela, prevoz na delo, dopust in podobno. Tako se lahko zaposleni v javnem sektorju zares posvetijo delu in ustvarjanju. Samozaposleni v kulturi pa morajo za vse skrbeti sami in vrhunske umetniške storitve prodajati za ceno študentskega dela. Zato morajo v delo vlagati veliko več energije, da so lahko konkurenčni na trgu, poleg tega pa ne zaslužijo dovolj, da bi lahko skrbeli za zadosti počitka in regeneracijo delovnih in ustvarjalnih sposobnosti.«

Sicer pa so, kot pravi Miklavčič, člani delovne skupine (njen mandat je ugasnil z odstopom ministrice) sprejeli sklep o sprejetju posebnega zakona o samozaposlenih na področju kulture. Za ta zakon so že pripravili temeljna načela. Med drugim bi moral zakon samozaposlenim v kulturi zagotoviti človekove in delavske pravice ter preprečiti vsakršno diskriminacijo in nelojalno konkurenco. Poleg tega pa bi jim moral zagotoviti primerljiv ekonomski in socialni položaj z redno zaposlenimi v javnem sektorju.

T. K.